

Nana Cajhen, Nevenka Drusany, Dragica Kapko,
Martina Križaj Ortar in Marja Bešter Turk

Slovenščina za vsak dan 9

**DODATNO GRADIVO K SAMOSTOJNEMU DELOVNEMU ZVEZKU
ZA SLOVENŠČINO V 9. RAZREDU OSNOVNE ŠOLE**

ROKUS

Klett

18. naloga

A) Obkroži, kaj pomenita izraza iz drugega besedila v 2. nalogi v samostojnem delovnem zvezku.

peskokop a) kraj, na katerem kopljejo pesek
 b) orodje, s katerim kopljejo pesek
 c) človek, ki koplje pesek

repnica a) kraj, na katerem raste repa
 b) ženska, ki goji repo
 c) kraj, na katerem hranijo repo

B) Prečrtaj besedi, ki ne pomenita enako kot beseda *sistematično* iz drugega besedila v 2. nalogi v samostojnem delovnem zvezku.

premišljeno, naklonjeno, načrtovano, urejeno, hitro

C) Razloži, kaj pomeni

– naravna dediščina: _____.

– kulturna dediščina: _____.

Opiši, kaj delajo ljudje, kadar *popisujejo* naravno in kulturno dediščino.

Č) Razloži naslednje izraze iz četrtega besedila v 2. nalogi v samostojnem delovnem zvezku.

EMŠO: _____

osebni dokument: _____

davčna številka: _____

davčna izpostava: _____

status: _____

rezident: _____

upokojenec: _____

8. naloga

Preberi besedilo.

Od doma odšla neznano kam

Kamnik – 1. marca je od doma odšla neznano kam 25-letna Frančiška Mrak iz Kamnika, Prešernova 25. Nazadnje so jo videli istega dne ob 5.30 na avtobusni postaji v Kamniku, potem pa se je za njo izgubila vsaka sled. Pogrešana je močnejše postave, visoka

približno 165 centimetrov, temno rjavih las. Oblečena je bila v belo bluzo, rjavo jopico in črno krilo. Pri sebi je imela tudi torbico z dokumenti in denarjem. Če bi jo kdo videl ali bi kar koli vedel o njej, naj obvesti kamniško policijsko postajo ali pokliče 113. **R. K.**

S katerim namenom je bilo tvorjeno besedilo? _____

Kje so objavljena taka besedila? _____

Katere podatke morajo vsebovati? _____

Zakaj prav te? _____

Napiši, kaj dela pisec besedila

– v prvih dveh povedih: _____

– v naslednjih treh povedih: _____

– v zadnji povedi: _____

(Pazi, da boš odgovore začel s pravnimi glagoli – izbiraj med naslednjimi: *poziva, pripoveduje, opisuje.*)

Povzemi pet ključnih besed iz opisa pogrešane osebe.

Kaj je z njimi predstavljeno?

- Življenjski slog pogrešane osebe.
- Zunanost pogrešane osebe.
- Osebnost oz. značaj pogrešane osebe.

11. naloga

- **Dele telesa dopolni s tremi objektivnimi in tremi subjektivnimi pridevniki.**

Lasje so _____

Obraz je _____

Oči so _____

Postava je _____

- **V skupinah primerjajte svoje rešitve; nato poročajte o tem, kaj ste ugotovili.**

15. naloga

- A) Preberi pridevnike.**

ubogljiv, redkobeseden, boječ, skopuški, vljuden, natančen, zanesljiv, zabaven

Če poimenujejo lastnosti, ki ti pri sošolcih/sošolkah ugajajo, jih pobarvaj z zeleno barvico.

Če poimenujejo lastnosti, ki ti pri sošolcih/sošolkah ne ugajajo, jih pobarvaj z rdečo barvico.

S sošolci in sošolkami se pogovorite o svojih rešitvah.

- B) Pridevnikom iz 4. naloge poišči protipomenke. Napiši jih na črto.**

- C) Kakšen naj bi bil dober učitelj? Napiši nekaj pridevnikov.**

S sošolci in sošolkami se pogovorite o svojih rešitvah.

Spoštovani gospod DiCaprio, bi Vas morda zanimalo poučevanje angleščine na naši šoli?

Tvorjenke

26. naloga

A) V skupini besed podčrtaj tvorjenke in pojasni rešitve.

zid, dež, dežnik, pes, nogavica, oko, zidak, nesramnost, naočniki, psiček, noga, sram

B) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami za moški spol.

ta, ki brije → _____

ta, ki vodi (skupino) → _____

ta, ki vozi → _____

ta, ki govori → _____

ta, ki lovi → _____

ta, ki piše → _____

C) Napiši, iz katerih besednih zvez so nastale naslednje tvorjenke.

volivec ← ta, ki _____

orač ← _____

točaj ← _____

pismonoša ← _____

zvezdogled ← _____

jedec ← _____

kurjač ← _____

krojač ← _____

delovodja ← _____

kamnosek ← _____

Č) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami za ženski spol.

ta, ki igra → _____

ta, ki prevaja → _____

ta, ki tke → _____

ta, ki prodaja → _____

ta, ki poje → _____

ta, ki govori → _____

D) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami.

to, s čimer brijemo → _____

to, s čimer mehčamo → _____

to, s čimer črpamo → _____

to, s čimer strašimo → _____

to, s čimer letimo → _____

to, s čimer budimo → _____

E) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami.

to, kjer lovimo → _____

to, kjer gostimo → _____

to, kjer balinamo → _____

to, kjer parkiramo → _____

to, kjer krožimo → _____

to, kjer pokopljemo → _____

F) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami.

to, da briješ → _____

to, da pišeš → _____

to, da kosiš → _____

to, da zaposliš → _____

to, da želiš → _____

to, da moliš → _____

G) Napiši, iz katerih besednih zvez so nastale naslednje tvorjenke.reja ← to, da _____

prošnja ← _____

ježa ← _____

jeza ← _____

H) Pripiši ženski par moškemu.

arhitekt _____

študent _____

kuhar _____

pisec _____

pek _____

kupec _____

I) Napiši ljubkovalnice oz. manjšalnice.

gobec _____
 zvezek _____
 okno _____
 Peter _____
 dom _____
 Lojze _____
 roka _____
 zajec _____
 komolec _____
 svizec _____
 hlebec _____
 sin _____
 srce _____
 žival _____
 noga _____
 tele _____

J) Napiši, iz katerih besednih zvez so nastale naslednje tvorjenke.

strešica ← majhna/ljuba _____
 kolesce ← _____
 volčič ← _____
 orešček ← _____
 otroček ← _____
 novčič ← _____

K) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami.

skupina grozdov → _____
 skupina vej → _____
 skupina otokov → _____
 skupina hribov → _____

L) Besede zamenjaj s tvorjenkami.

hrastov les → _____
 francoski jezik → _____
 dolenjsko narečje → _____
 malinov sok → _____

M) Besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami.

prebivalec/prebivalka Most → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Izole → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Istre → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Prlekije → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Anglije → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Grčije → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Češke → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Hrvaške → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Turčije → _____ /

_____ /

prebivalec/prebivalka Zemlje → _____ /

_____ /

N) Besede zamenjaj s tvorjenkami za moški spol.

ta, ki je grob → _____

ta, ki je suh → _____

ta, ki je duhovit → _____

ta, ki je debel → _____

O) Napiši, iz katerih besednih zvez so nastale naslednje besede.ubožec ← *ta, ki* _____

velikan ← _____

bogataš ← _____

tujec ← _____

divjak ← _____

lenuh ← _____

P) Napiši, iz katerih besednih zvez so nastale naslednje tvorjenke.

modrook ← tak, ki

polnomasten ← _____

bosonog ← _____

bistroumen ← _____

gologlav ← _____

celoleten ← _____

13. naloga

A) Preberi besedili.

1

Bil je bojevite narave, bister delavec in spreten organizator. V svetu se je dobro znašel. V poklicu je dosegel številne časti in kranjski veljaki so veliko dali na njegovo besedo. Veliko je delal, zaradi naglice pri delu je bil včasih nedosleden in površen. Redko si je privoščil počitek. Znal je varčevati; doma in v tujini si je ustvaril kar veliko premoženje. Bil je dobrega srca in veliko je pomagal Slovincem na tujem. Svoj narod je zelo ljubil; to se kaže tudi v njegovem delu.

2

Rodil se je leta 1508 na Rašici, verjetno pred godom sv. Primoža (9. junija). Oče je bil mlinar in tesar, hkrati pa tudi ključar cerkvice sv. Jerneja. O materi je znano samo, da ji je bilo ime Gera.

Šolal se je na Reki, v Salzburgu, Trstu in na Dunaju. V Trstu je bil njegov učitelj škof Bonomo; ta ga je seznanil s protestantsko miselnostjo, leta 1530 pa posvetil za duhovnika.

Najprej je bil župnik v Loki pri Zidanem Mostu in v Laškem, kasneje pa pridigar v Ljubljani. Zaradi protestantske vere je moral večkrat bežati v tujino, predvsem na Nemško.

V Tübingenu je l. 1550 izdal prvi slovenski knjigi Katekizem in Abecednik. Napisal je še dvajset knjig. Izida svoje zadnje knjige pa ni več dočakal; umrl je 28. 6. 1586 v Derendingenu (danes delu Tübingena). Pokopali so ga z največjimi častmi; to priča o velikem ugledu, ki ga je užival v tujini.

O katerem znanem Slovincu govorita obe besedili?

B) Katera trditev o teh besedilih je pravilna?

- a) Prvo besedilo je objektivni opis, drugo je oznaka.
- b) Prvo besedilo je oznaka, drugo je objektivni opis.
- c) Prvo besedilo je oznaka, drugo je življenjepis.
- č) Prvo besedilo je življenjepis, drugo je oznaka.
- d) Prvo besedilo je subjektivni opis, drugo je življenjepis.

Pojasni svojo izbiro. _____

Ali so glagoli v prvem in drugem besedilu v isti časovni obliki? DA NE

Pojasni svoj odgovor. _____

Ali je tako prav? DA NE

Zakaj? _____

C) S pomočjo preglednice napiši življenjepis Franceta Prešerna.

ČAS	DOGODEK
3. 12. 1800	rojstvo v Vrbi na Gorenjskem (v kmečki družini); mati Mina, oče Šimen
1808–1812	bivanje pri stricu Jožefu Prešernu, duhovniku na Kopanju blizu Grosupljega
1810–1812	obiskovanje ljudske šole v Ribnici
1812–1813	obiskovanje ljudske šole v Ljubljani
1813–1820	obiskovanje gimnazije v Ljubljani
1820–1828	študij prava na Dunaju
1828–1832	opravljanje pripravništva pri odvetniku Baumgartnu
1832	opravljanje sodno-odvetniškega izpita v Celovcu
1834–1846	opravljanje odvetniškega pripravništva pri odvetniku Crobathu
od 1846	službovanje v Kranju
8. 2. 1849	smrt v Kranju

Katerih pet ključnih besed bi lahko povzel iz te preglednice?

24. naloga

A) Iz koliko stavkov so naslednje povedi?

Vse kraje, živalstvo in rastlinstvo je skicirala ali naslikala, urejala je tudi herbarij. _____

Ko ji je pri osmih letih umrl oče, so jo tete vzele na potovanje po Dalmaciji, Italiji in Avstriji. _____

Tam je obiskovala muzeje in galerije ter napisala svoje prve pesmi in krajše sestavke. _____

Obvladala je angleščino, švedščino, norveščino, danščino, italijanščino, španščino, ruščino, francoščino, preučevala je egipčanske hierogliffe in hebrejščino ter se učila tudi sanskrt in kitajščino. _____

B) V povedih pobarvaj glavni stavek; vprašaj se po odvisniku in na črto napiši njegovo vrsto.

Ko je bila stara osem let, ji je umrl oče. _____

V Peruju so jo obtožili, da je preoblečeni vohun. _____

Ker je bilo ponoči nevarno, je spala oblečena in z bodalom pod blazino.

Doma so govorili večinoma nemško, čeprav so bili starši slovenskega rodu.

Kjer je mogla, je objavljala svoje prispevke. _____

Ni mi jasno, kako je preživela srečanje z ljudožerci. _____

Če ne bi obubožala, bi verjetno še potovala. _____

C) Vstavi vejico, kjer je treba.

Ko je bila Alma Karlin stara 13 let je morala prestati hude ortopedske operacije.

Bolečine je premagovala tako da se je učila tujih jezikov.

Da bi se dobro pripravila na potovanja se je učila zemljepis zgodovino in naravoslovje.

Življenje na Japonskem je bilo najlepši del njenega potovanja.

Na Tajskem je obiskala Tajalce lovce na človeške glave

Koliko povedi je enostavčnih? _____

V drugi povedi določi vrsto odvisnika. _____

Ta odvisnik nadomesti z ustrežno besedno zvezo in napiši novo poved.

V prvi povedi določi vrsto odvisnika. _____

Ta odvisnik nadomesti z ustrežno besedno zvezo in novo poved napiši.

Č) **Glavni stavek** *Alma Karlin je potovala po svetu* **dopolni**

a) z vzročnim odvisnikom. _____

b) z namernim odvisnikom. _____

D) **Obkrožene stavčne člene pretvori v odvisnike. Napiši nove povedi.**

Zaradi bolečin v nogah je največ časa preživela doma.

Preživljala se je kot prevajalka.

Med študijem je šest mesecev preživela v Parizu.

Po vrnitvi domov je v svojem stanovanju uredila zbirko etnološkega gradiva.

E) **Vstavi vejice, kjer je potrebno.**

Denarja za svoje prispevke večinoma ni dobivala kljub temu da so bili ti zelo zanimivi.

Odločila se je za pot v Južno Ameriko namesto da bi odšla na Japonsko.

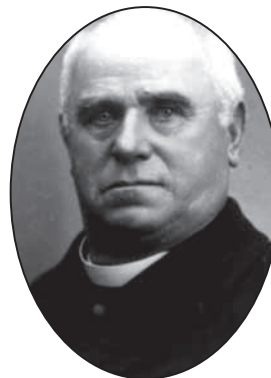
Vedno jo je srečno odnesla kljub temu da je bila izpostavljena mnogim nevarnostim.

7. naloga

A) Ali veš, kdo je bil Jakob Aljaž?

Če veš, povej,

- kako mu je bilo ime,
- kako se je pisal,
- kaj veš o njem,
- od kod to veš.

B) Preberi besedilo o njem.

- ___ Jakob Aljaž, zaveden Slovenec, navdušen planinec, pisec, pesnik in skladatelj, se je rodil 6. junija 1845 v vasi Zavrh pod Šmarno goro.
- ___ Leta 1889 je Jakob Aljaž postal župnik v Dovjem. Od dovške občine je kupil vrh Triglava. Tam je po sporih in pravadah z Nemci 1895 zgradil Aljažev stolp. Njemu gre zahvala, da je Triglav ostal v slovenskih rokah.
- ___ Leta 1910 so postavili Aljažev dom II v Vratih. Ob tej priložnosti je Jakob Aljaž uglasbil Gregorčičevo pesem Oj zbogom, ti planinski svet.
- ___ Ko je bil star 77 let, je napisal svoje Spomine.
- ___ Leta 1895 je postavil Staničevo zavetišče pod vrhom Triglava in na Velikem Triglavu ploščo v spomin Valentinu Vodniku.
- ___ V družini je bilo devet otrok; Jakob je bil četrti. Mati Elizabeta je bila gospodinja, oče Anton pa ključar cerkve na Šmarni gori.
- ___ Leta 1866 je odšel na Dunaj študirat latinščino, grščino in staro slovenščino.
- ___ Umrl je leta 1927 na Dovjem. Pred svojo smrtjo je zapisal: "Srečnega se čutim, da bo moje truplo počivalo v zemlji, ki sem jo tako ljubil."
- ___ Osnovno šolo je obiskoval v Smledniku, leta 1855 pa se je vpisal v ljubljansko realko. S prijatelji je hodil balinat na Grad, pozimi drsat na Trnovo, poleti pa plavat na Ljubljano. Med počitnicami je hodil na Blegoš, Kum, Krvavec in Storžič.
- ___ Leta 1883 je Bled obiskal avstro-ogrski cesar Franc Jožef I. Ko se je pripeljal v Lesce, so mu Aljaževi pevci (kljub nasprotovanju nemških baronov in grofov) zapeli slovensko pesem; s tem so želeli cesarju pokazati, da je Kranjska slovenska dežela. Cesar jih je nagovoril in pohvalil.
- ___ Leta 1867 je vstopil v semenišče in se preselil v Ljubljano. Tu je končal študij teologije.
- ___ V letih 1871–1880 je bil kaplan in ravnatelj štirirazrednice v Trziču. Tu je dosegel, da so gosposki sinovi začeli peti slovenske pesmi.
- ___ Leta 1896 je zgradil Triglavski dom na Kredarici. Ob odprtju so peli pesem Oj Triglav, moj dom; uglasbil jo je Aljaž.
- ___ V letih 1880–1889 je Aljaž župnikoval na Dobravi pri Kropi.
- ___ Istega leta (1896) so postavili Aljaževo kočjo v Vratih.

C) Kaj je predstavljeno v tem besedilu – Aljaževa zunanost, osebnost ali življenjska pot? _____

Pojasni svoj odgovor.

Ali je to besedilo smiselno? _____
Pojasni svoj odgovor.

Besedilo uredi tako, da na črtice napišeš zaporedne številke.

Č) Ob urejenem besedilu o Jakobu Aljažu odgovori na naslednja vprašanja.

Kateri dogodki potrjujejo, da je bil Jakob Aljaž

– planinec: _____,

– pisatelj: _____,

– skladatelj: _____?

Katera njegova dejanja so še pomembna za Slovence? _____

Katero njegovo dejanje se ti zdi najpomembnejše? _____

Zakaj? _____

Po času razvrsti kraje Aljaževega bivanja in na črte napiši njihova imena;
dodaj še, kaj je Aljaž delal v njih.

D) Preberi urejeno besedilo o Jakobu Aljažu in razmisli, ali je to njegov življenjepis ali precej subjektivno obarvana pripoved o njegovem življenju. Na kaj boš pri tem presojanju še posebej pozoren – na temo ali na pomembnost in objektivnost podatkov?

Predstavi svoje ugotovitve in jih utemelji.

E) Urejeno besedilo o Jakobu Aljažu predelaj v življenjepis. Tega napiši na računalnik, natisni ga na list papirja in ga prilepi na plakat v razredu.

14. naloga

A) Preberi oceno.

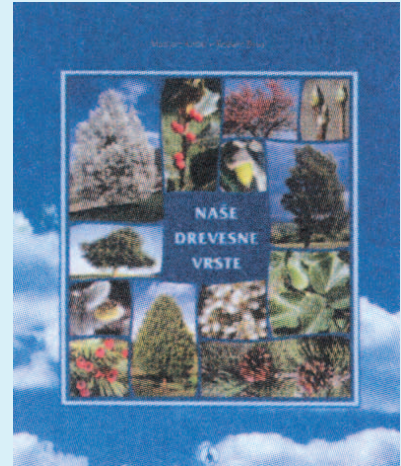
Marjan Kotar, Robert Brus:
NAŠE DREVESNE VRSTE

(Slovenska matica, Ljubljana, 2000)

Format 21 x 26 cm,

trda vezava s štítnim ovitkom

Obseg: 320 str.

Na področju, na katerem prevladujejo tuje, za naše razmere manj primerne knjige, ki pogosto komercialno vabijo s svojo fotografsko razkošnostjo, nemalokrat pa razočarajo z vsebino, so *Naše drevesne vrste* prijetno presenečanje.

V tej knjigi vsebina ponudi celo več, kot pričakujemo, saj avtorja v njej ne le opisujeta vsako od 71 drevesnih vrst (zunanost, razmere, v katerih uspeva, uporaba v zdravilstvu in kuhinji), temveč z vrsto zanimivosti tudi širita poznavanje kulture, domače in širše zgodovine, etnologije, ekologije ...

Pri vsaki vrsti predstavljata tudi uporabnost lesa in drugih delov drevesa v preteklosti in sedanjosti ter vlogo posamezne drevesne vrste v zgodovini. Knjigo odlikuje izredna natančnost, njena odlika pa je tudi poljubnost. Z njo želita gozdarska strokovnjaka vzbuditi pri bralcih ljubezen do gozda in skrb zanj.

M. N. K.

Povzeto po: Revija o knjigi, št. 2, 2000.

B) Kdo je napisal oceno? _____

Kaj ocenjuje? _____

Kdo jo je napisal? _____

Kaj sta po poklicu? _____

Po čem to veš? _____

Kdo je izdal to knjigo? _____

Kdaj je izšla? _____

V katerem kraju je založnik knjige? _____

Koliko strani ima knjiga? _____

Kakšna je njena zunanost? _____

O čem govori? _____

Koliko drevesnih vrst je opisanih v njej? _____

Kaj je predstavljeno o vsaki drevesni vrsti? _____

Kateri namen avtorjev knjige je prepoznal pisec ocene? _____

Ali je piscu ocene knjiga všeč? DA NE

Iz česa si to prepoznal? _____

Kaj mu je všeč? _____

Zakaj jo primerja z drugimi knjigami? _____

16. naloga

A) Kaj vse so popotniki na posnetku občudovali med vožnjo po reki?

- a) Liane.
- b) Orjaške viktorije.
- c) Divje orhideje.
- č) Orjaške praproti.
- d) Orjaške hraste.
- e) Bromelije.
- f) Priraslike.
- g) Smreke.

B) Čemu se Indijanci v amazonskem pragozdu mažejo z rdečo barvo?

- a) Da bi se zaščitili pred piki plazilcev.
- b) Da bi se zaščitili pred piki žuželk.
- c) Da bi bili lepši.
- č) Da bi se jih tujci prestrašili.

C) Za kaj Indijanci uporabljajo rastline?

- a) Za oblačila.
- b) Za strupe.
- c) Za zdravila.
- č) Za hrano.
- d) Za barve.
- e) Za streho.

Č) Kaj so popotniki jedli pri družini Casita?

- a) Aligatorja.
- b) Kače.
- c) Solato palmito.
- č) Opice.
- d) Žuželke.

D) Kaj je kanu?

- a) Lahek, na obeh koncih navzgor upognjen čoln s kratkim veslom.
- b) Pevec, ki vodi petje v cerkvi.
- c) Vrsta telovadnega orodja.
- č) Lahek, na obeh koncih koničast čoln z dvostranskim veslom.

Kaj je drevak?

- a) Majhno drevo.
- b) Izdolbeno drevo.
- c) Preprost čoln iz debla.
- č) Kos lesenega pohištva.

E) Katere živali so ogrožene?

- a) Tiste, ki jih ogrožajo ljudje oz. druge živali.
- b) Tiste, ki ogrožajo druge živali.

F) S katero besedo so v besedilu poimenovane rastline na določenem ozemlju?

Kako pa so poimenovane živali na določenem področju? _____

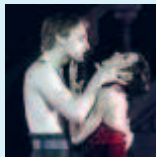
Sta ti dve besedi domači ali prevzeti? _____

Iz katerega jezika sta prevzeti? (Pomagaj si z *Velikim slovarjem tujk.*)

G) Kako so v besedilu poimenovane rastline, ki z lepljivimi izločki lovijo majhne žuželke in jih razkrajajo s prebavnimi sokovi?

26. naloga

A) Preleti besedilo.

William Shakespeare: Hamlet

Kdaj: **24. 8. 2010 ob 20.30** Kje: **Ljubljana,**

Trg francoske revolucije 1 – Križanke ([pokaži na zemljevidu](#))

Kdaj: **25. 8. 2010 ob 20.30** Kje: **Ljubljana,**

Trg francoske revolucije 1 – Križanke ([pokaži na zemljevidu](#))

Kdaj: **26. 8. 2010 ob 20.30** Kje: **Ljubljana,**

Trg francoske revolucije 1 – Križanke ([pokaži na zemljevidu](#))

Več o dogodku:

torek, 24. avgusta,
sreda, 25. avgusta,
in četrtek, 26. avgusta, ob 20.30

Križanke

William Shakespeare: Hamlet

Režiser: Tomaž Pandur
Glasba: SILENCE (Boris Benko, Primož Hladnik)
V naslovni vlogi: Blanca Portillo
Produkcija: Teatro Español, Madrid

B) Kje je bilo objavljeno to besedilo?

- a) V časopisu.
- b) Na spletu.
- c) Na plakatu.
- č) Na teleteksu.

Po čem si to ugotovil? _____

C) S katerim namenom je bilo napisano? _____

Č) O koliko prireditvah govori? _____

Kako se imenuje? _____

Kdaj in kje bo na sporedu? _____

D) Kolikokrat bo na sporedu ta predstava? _____

Ali bo na sporedu tudi v nedeljo? DA NE

Ali se bo pričela vedno ob isti uri? DA NE

Prepiši naslov ustanove, v kateri bo izvajana predstava.

Kako si lahko pomagaš, če ne veš, kje je ta ustanova?

Ali lahko kupiš vstopnice samo na blagajni? DA NE

Pojasni svoj odgovor. _____

E) Kdo je pripravil to predstavo? _____

Iz katere države in iz katerega mesta je?

F) katero vlogo imata v predstavi William Shakespeare in Tomaž Pandur?

55. naloga

A) Prvo besedilo

1. Preberi besedilo.

Umivanje je imelo v vsakem obdobju in v vsaki civilizaciji drugačno vlogo.

Grki in Rimljani so se hodili v kopališča umivat in kopat pa tudi srečevat s prijatelji. V Rimu je bilo 11 term, 850 javnih kopališč in 1350 javnih vodnjakov.

V srednjem veku so se z vodo oskrbovali iz vodnjakov, izvirov in rek. Od 16. do 18. stoletja je vladal "strah pred vodo", zato so se ljudje raje parfumirali.

V začetku 19. stoletja so ponovno "odkrili" vodo in z njo umivanje. Vse več je bilo javnih vodnjakov. Tekoča voda je bila draga, zato so se ljudje umivali predvsem z vodo iz vrčev in umivalnih korit. Redki ljudje, ki so se kopali, so si na leto privoščili eno ali dve kopeli. Vodo so jim prinesli na dom.

Kopalne kadi so bile v srednjem veku iz lesa, kasneje pa iz svinca, pločevine in cinka. Okrog l. 1880 so jih začeli delati iz kositra, ok. l. 1900 pa iz keramike. Danes jih delajo iz novih materialov.

V začetku 20. stol. so začeli graditi kopalnice; prvi so jih imeli Angleži. Kapanje je postalo pomemben del človekove higijene. Vendar pa ga v novejšem času izpodriva prhanje.

Prilagojeno po: Voda, od izvira do oceana, Mladinska knjiga, Ljubljana 1996.

2. Odgovore napiši s pisanimi črkami.

V kateri knjigi je bilo objavljeno to besedilo? _____

Kdo jo je izdal? _____

3. Kaj dela avtor tega besedila?

- a) Navaja vzroke za kopanje.
- b) Predstavlja zgodovino kopanja.
- c) Opisuje postopek (kopanje).
- č) Vabi na predstavitev kopalnic.

4. Ali je besedilo subjektivno ali objektivno? _____

Pojasni odgovor. _____

5. Besedilu določi naslov. _____

6. Vsebinsko dopolni časovni trak o zgodovini kopanja.

PRED 2000 LETI	SREDNJI VEK	16.–18. STOL.	19. STOL.	20. STOL.

7. Poveži.

Grki in Rimljani	so se bali vode.
Ljudje v srednjem veku	so začeli graditi kopalnice.
Angleži	so se kopali v termah.

8. Čemu so hodili v kopališča Grki in Rimljani? _____

Česa so imeli Rimljani največ – javnih vodnjakov, kopališč ali term? _____

Od kod so dobivali vodo v srednjem veku? _____

Iz česa so bile v tem času kadi? _____

V katerem obdobju so se ljudje najbolj bali umivanja in kopanja? _____

Kako so se izogibali neprijetnemu vonju? _____

Zakaj so se v 19. stol. umivali z vodo iz vrčev in umivalnih korit? _____

Kako pogosto so se ljudje takrat kopali? _____

Zakaj so se lahko kopali doma? _____

Ali so bile kopalne kadi vedno iz keramike? _____

Iz česa so pa danes? _____

Kdaj in kje so začeli graditi prve kopalnice? _____

9. Primerjaj vlogo prvega odstavka z vlogo vseh naslednjih odstavkov.

S svojo ugotovitvijo dopolni naslednjo poved. (Izbiraj med izrazi *je izražen sklep, je izražena posledica, so navedeni vzroki, so navedeni dokazi.*)

V prvem odstavku _____, v naslednjih odstavkih pa

_____.

10. Iz besedila prepisi protipomenke naslednjih besed.

enak _____ zasebno _____

pogum _____ konec _____

manj _____ poceni _____

zadnji _____ celota _____

11. Iz besedila prepiši na ustrezno mesto v preglednici vse besede iz iste besedne družine, kot sta besedi *umivanje* in *kopanje*.

SAMOSTALNIKI	PRIDEVNIKI	GLAGOLI
umivanje		
kopanje		

12. Napiši besedne zveze, iz katerih so nastale naslednje tvorjenke iz besedila. (Izberi ustrezni začetek, npr. *ta, ki ...; to, da ...; to, kjer ...; tak, ki ...*)

kopel _____

Rimljan _____

kopališče _____

srednji _____

tekoč _____

13. Iz naslednjih povedi prepiši prevzete besede.

V vsakem obdobju in v vsaki civilizaciji je imelo umivanje drugačno vlogo.

V Rimu je bilo 11 term, 850 javnih kopališč in 1350 javnih vodnjakov.

Kopanje je postalo pomemben del človekove higiene.

Izberi eno od njih in napiši, kaj pomeni.

14. Podčrtani besedi v navedenih besednih zvezah zamenjaj s pridevnikom.

kad iz lesa _____ kad

kad iz svinca _____ kad

kad iz pločevine _____ kad

kad iz keramike _____ kad

15. Iz besedila prepiši lastna imena.

Katera vrsta lastnih imen prevladuje v besedilu? _____

16. Iz besedila prepisi besedno zvezo in besedo, ki sta napisani v narekovajih.

Kaj je avtor zaznamoval z narekovaji?

- a) Dobesedno ponovljeno besedilo drugega avtorja.
- b) Nenavadno/posmehljivo rabo dane besedne zveze oz. besede.

Ob enem od obeh primerov pojasni svoj odgovor.

17. V besedilu podčrtaj glagole v osebni obliki.

Opazuj njihovo časovno obliko in izberi ustrezno trditev.

- a) Vsi podčrtani glagoli so v isti časovni obliki.
- b) Podčrtani glagoli so v vseh treh časovnih oblikah.
- c) Dva podčrtana glagola sta v drugi časovni obliki kot preostali glagoli.

Pojasni svojo rešitev. _____

Zakaj prevladuje prav ta časovna oblika? _____

18. V 2., 4. in 5. odstavku poišči glagole v neosebni obliki ter jih prepisi na ustrezno mesto v preglednici.

GLAGOLI V NEDOLOČNIKU	GLAGOLI V NAMENILNIKU

Za katerim glagolom stojijo glagoli v namenilniku? _____

Za katerim glagolom pa stojita glagola v nedoločniku? _____

19. V besedilu poišči števnike, ki so napisani s številko; nato jih z besedami napiši na ustrezno mesto v preglednici.

GLAVNI ŠTEVNIKI	VRSTILNI ŠTEVNIKI

20. V zadnjem odstavku poišči števnik, ki je napisan z besedo; napiši ga s številko. _____

Ali je ta števnik glavni ali vrstilni? _____

Zakaj? _____

21. V naslednjih povedih/zvezah povedi podčrtaj zaimke.

V začetku 19. stoletja so ponovno "odkrili" vodo in z njo umivanje.

V začetku 20. stoletja so začeli graditi kopalnice; prvi so jih imeli Angleži.

Kopanje je postalo pomemben del človekove higiene. Vendar pa ga v novejšem času izpodriva prhanje.

Katere zaimke si podčrtal?

- a) Svojlne.
- b) Vprašalne.
- c) Osebne.
- č) Oziralne.

Vsakemu podčrtanemu zaimku določi besedo, namesto katere stoji, in dopolni preglednico.

ZAIMEK	BESEDA, NAMESTO KATERE STOJI

22. Iz 4. odstavka prepisi oba zaimka. _____

Ali stojita namesto iste besedne zveze? DA NE

Pojasni odgovor. _____

23. V zvezi povedi zamenjaj ponovljeno besedo najprej s kazalnim zaimkom, nato pa z osebnim zaimkom. Napiši popravljeno zvezo povedi.

Rimljani so se hodili kopat v terme. Term je bilo v Rimu 11. V termah so se družili s prijatelji.

24. Besede v oklepaju postavi v pravilno obliko.

V zgodovini kopanja lahko ločimo več (obdobje) _____.

Pred (dve, tisočletje) _____ Rimljani niso imeli (domača kopalnica)

_____.

Minilo je nekaj (stoletje) _____, preden so (človek) _____ začeli graditi kopalnice.

V 19. stoletju so se kopali v kositrnih (kad) _____.

V novejšem času nadomeščamo kopanje s (prhanje) _____.

25. Povedi pretvori tako, da boš v eni uporabil veznik *ker*, v drugi pa *ne samo – temveč tudi*.

Grki in Rimljani so se hodili v kopalnišča umivat in kopat pa tudi srečevat s prijatelji.

Od 16. do 18. stoletja je vladal "strah pred vodo", zato so se ljudje raje parfumirali.

26. V naslednji povedi podčrtaj stavčne člene.

Umivanje je imelo v vsakem obdobju in v vsaki civilizaciji drugačno vlogo.

27. Vstavi vejice in vsaki povedi določi S-sestavo.

Redki ljudje ki so se kopali so si na leto privoščili eno ali dve kopeli.

V začetku 19. stoletja so ponovno "odkrili" vodo in umivanje.

Tekoča voda je bila draga zato so se ljudje umivali predvsem z vodo iz vrčev in umivalnih korit.

Zadnjo poved pretvori tako, da boš v njej uporabil predlog *zaradi*.

Iz koliko stavkov je ta nova poved? _____

28. Prečrtaj napačno napisano besedo.

vsak – usak

redki – retki

vodnak – vodnjak

pretvsem – predvsem

srednji – sredni

izpodriva – ispodriva

otkrijem – odkrijem

B) Drugo besedilo

1. Preberi besedilo.

STRUŽNICA

Stružnica je naprava, na kateri stružimo les in ga oblikujemo v končni izdelek. Njeni sestavni deli so: vrtalnik, vpenjalo vrtalnika, trizoba konica, cev, vodilo, podstavek in konjiček z vrtljivo konico.

Stružnico pritrdimo na delovno mizo z dvema prižemoma, ker mora biti med delovanjem trdno vpeta.

Nato priključimo vrtalnik na električno omrežje. Pred zagonom vrtalnika vpnemo v stružnico kos lesa, in sicer ga postavimo med trizobo konico na vrtalniku in vrtljivo konico na konjičku. Zaradi varnosti nato obdelovanec najprej zavrtimo ročno. Tako se prepričamo, ali morda ne udarja ob vodilo orodja.

Nato vključimo vrtalnik. Obdelovanec se začne vrteti, mi pa pričnemo stružiti. Obdelovanec odrezujemo tako, da z eno roko trdno držimo ročaj orodja, z drugo pa kovinski del orodja in ga po naslonu vodimo vzdolž obdelovanca levo in desno.

Stružimo postopoma, z majhnim odrezovanjem, do končne oblike izdelka. Če je obdelovanec daljši od naslona stružnice, moramo naslon ustrezno prestaviti po dolžini obdelovanca. Med struženjem večkrat preverimo mere v načrtu. Mere obdelovanca preverjamo, ko stružnica miruje.

Ko je obdelovanec oblikovan, ga med vrtenjem na stružnici še pobrusimo z brusilnim papirnim trakom. To naredimo tako, da brusilni trak z obema rokama držimo na koncih in pritiskamo na površino obdelovanca.

Ko je izdelek končan, stružnico izklopimo s pritiskom na gumb in izdelek vzamemo iz vpenjala.

Prirejeno po: J. Levin, S. Šušteršič, Tehnika in delo, učbenik za 6. r., Tehniška založba, Ljubljana, 1987.

2. O čem govori besedilo? _____

3. Izhodiščno besedilo je

- opis naprave in njene uporabe.
- priповed o struženju.
- reklama za ročno narejene izdelke iz lesa.
- razlaga nastanka obdelovanca.

4. Katere dele ima ta naprava?

5. Ali je postopek oblikovanja obdelovanca vnaprej določen? DA NE

Čemu? _____

Ali poteka delo po načrtu? DA NE

Kaj naredimo najprej? _____

6. V kateri časovni obliki so glagoli? _____

Ta časovna oblika v tem besedilu zaznamuje

- a) preteklost.
- b) prihodnost.
- c) pravo sedanjost.
- č) brezčasnost.

V kateri osebi in v katerem številu je večina glagolov? _____

Zakaj? _____

7. Naslednje povedi pretvori tako, da zamenjaš podčrtane predloge z ustreznimi vezniki (npr. *medtem ko*, *potem ko*, *preden*, *zato*, *ker*, *da bi*). Napiši nove povedi.

Pred zagonom vrtalnika vpnemo v stružnico kos lesa.

Zaradi varnosti obdelovanec najprej zavrtimo ročno.

Med struženjem večkrat preverimo mere v načrtu.

Kaj si naredil?

- a) Dvostavčne povedi sem strnil v enostavčne.
- b) Enostavčne povedi sem razširil v dvostavčne.

8. Vstavi vejice in vsaki povedi določi S-sestavo.

Stružnico pritrdimo na delovno mizo z dvema prižemoma ker mora biti med delovanjem trdno vpeta.

Obdelovanec se začne vrteti mi pa pričnemo stružiti.

Če je obdelovanec daljši od naslona stružnice moramo naslon ustrezno prestaviti po dolžini obdelovanca.

Mere obdelovanca preverjamo ko stružnica miruje.

To naredimo tako da brusilni trak pritiskamo na površino obdelovanca.

Kaj vsebujeta stavka v priredno zloženi povedi?

- a) Pojasnilo in sklep.
- b) Nasprotni dejanji.
- c) Zaporedni dejanji.
- č) Sočasni dejanji.
- d) Izbiro.

Poved z vzročnim odvisnikom pretvori v priredno zloženo poved – njen drugi stavek začni z veznikom zato.

Poved s časovnim odvisnikom strni v enostavno poved.

Poved z načinovnim odvisnikom strni v enostavno poved.

9. Podčrtaj stavčne člene.

Zaradi varnosti obdelovanec najprej zavrtimo ročno.

S pritiskom na gumb vključimo vrtalnik.

Pred zagonom vpnemo obdelovanec v stružnico.

10. Zanimaj naslednje povedi.

Stružnica je na delovni mizi.

Naslon stružnice moramo prestaviti po dolžini obdelovanca.

Po končanem struženju pustimo na tleh lesne odpadke.

11. Iz besedila prepisi protipomenke naslednjih besed.

začetni _____

nazadnje _____

strojno _____

izključimo _____

naenkrat _____

deluje _____

12. V besedilu poišči besede iz iste besedne družine, kot je beseda *vrtalnik*. Prepisi jih na ustrezno mesto v preglednici.

SAMOSTALNIKI	PRIDEVNIKI	GLAGOLI
vrtalnik		

13. Vprašaj se po obkroženih besedah; vprašalnici napiši na črti.

Stružnica mora biti med delovanjem **trdno** vpeta. _____

Vse to je potrebno za **varno** delo. _____

Kaj sta obkroženi besedi?

- Obe sta pridevnika.
- Prva je prislov, druga pa pridevnik.
- Obe sta prislova.
- Prva je pridevnik, druga pa prislov.

14. Naslednje besedne zveze zamenjaj s tvorjenkami iz besedila.

- to, s čimer stružimo _____
- tak, ki je na koncu _____
- to, da stružimo _____
- tak, ki se vrti _____
- tak, ki ima tri zobe _____
- to, da zaženemo _____
- to, da je varno _____
- tak, ki je iz kovine _____

15. Naslednjim glagolom določi vid in pripiši parni glagol.

- vpnemo _____
- prestavimo _____
- zavrtimo _____
- udarja _____

16. V povedi podčrtaj osebni zaimек.

Stružnica je naprava, na kateri stružimo les in ga oblikujemo v končni izdelek.

Namesto katere besede stoji? _____

17. Vstavi vejici in določi S-sestavo povedi.

Zaradi varnosti pazimo da nastavimo dleto na vodilo tako da bo to najlepše odrezovalo.

C) Tretje besedilo

1. Preberi besedilo.

V soboto, 4. novembra, torej teden dni pred jesenskim pohodom od Litije do Čateža, se za ogrevanje lahko sprehodite po delu Pomurske planinske poti.

16-kilometrski pohod po poteh, po katerih je nekoč hodil pisatelj Miško Kranjec, se bo začel med 8. in 9. uro z ogledom pisateljve spominske sobe v rojstni hiši v Veliki Polani (pohodnike bo tja pripeljal avtobus, ki bo ob 7. uri odpeljal izpred lendavskega hotela Lipa). Od Velike Polane do Lendave vodi zložna pešpot mimo slikovitega Copkovega mlina na potoku Črnec. V Lendavi se boste povzpeli z ravnice v Lendavske gorice.

Ogledali si boste še mumijo vojščaka Hadika, branitelja Lendave, na koncu pa še spominsko sobo v zidanici Miška Kranjca.

Prijavnina bo za odrasle udeležence 12 evrov, otroci pa bodo odšli na pot brez plačila. Vsak udeleženec bo prejel kontrolni kartonček in čaj. Pohod bo ob vsakem vremenu.

Za dodatne informacije pokličite Janeza Bošnjaka, telefon 02/111 11 11 (doma) ali 02/222 22 22 (v službi).

Prírejeno po: Delo, TRIP.

2. Kje je bilo objavljeno to besedilo?

- V časopisu.
- V turističnem vodniku.
- V prekmurskih šolah.
- Na prekmurskem radiu.

3. To besedilo je

- vabilo.
- potopis.
- opis kraja.
- časopisna novica.

4. Kako bi naslovil to besedilo? Izbiraj med navedenimi možnostmi ali dodaj svojo.

- Ogled Copkovega mlina
- Potovanje od Litije do Čateža
- Pohod po Kranjčevi poti
- Pohod od Velike Polane do Lendave
- d) _____

5. Kako bo potekal pohod? Povedi smiselno razvrsti.

- Povzpeli se bodo tudi v Lendavske gorice.
- Udeleženci se bodo z avtobusom odpeljali iz Lendave.
- Nato bodo krenili po pešpoti proti Lendavi.
- Ustavili se bodo v Kranjčevi zidanici.
- Na poti si bodo ogledali slikovit mlin.
- V Veliki Polani si bodo ogledali pisateljevo spominsko sobo.

6. Ali so naslednje trditve pravilne? Obkroži DA oz. NE ter popravi nepravilne trditve.

Pomurska planinska pot je dolga 16 km. DA NE

Zbirno mesto in cilj pohoda sta v istem kraju. DA NE

Pot od Velike Polane do Lendave je strma. DA NE

Udeleženci pohoda bodo izpred Kranjčeve rojstne hiše odšli po 9. uri. DA NE

Jesenski pohod od Litije do Čateža bo organiziran 11. novembra. DA NE

7. Zakaj je v besedilu omenjen Miško Kranjec?

8. Kje se je rodil?

- a) V Lendavi.
- b) V Lendavskih goricah.
- c) V Litiji.
- č) V Veliki Polani.

9. Kaj je bil kdo? Poveži.

- Miško Kranjec ___ 1 je bil branitelj Lendave.
 Janez Bošnjak ___ 2 je bil lastnik mlina.
 Copek ___ 3 je organizator pohoda.
 Hadik ___ 4 je bil pisatelj.

10. K besedam iz besedila pripiši protipomenke.

- del _____ oditi _____
 odpeljati _____ zložen _____
 povzpeti se _____

11. V besedilu poišči besede iz iste besedne družine, kot je beseda *pohod*. Prepiši jih na ustrezno mesto v preglednici.

SAMOSTALNIKI	GLAGOLI
pohod	

12. Iz 2. odstavka prepiši glagole ter jim določi osebo, število in časovno obliko.

GLAGOL	OSEBA	ŠTEVILO	ČASOVNA OBLIKA

Katera časovna oblika prevladuje?

- a) Sedanjik.
 b) Preteklik.
 c) Prihodnjik.

Zakaj? _____

Glagole iz preglednice postavi v nedoločnik.

13. En glagol iz besedila je v velelniku. Prepiši ga. _____

Zakaj je v tej naklonski obliki? _____

14. Iz naslednje povedi prepiši samostalnike ter jim določi spol, število in sklon.

Prijavnina bo za odrasle udeležence 12 evrov, otroci pa bodo odšli na pot brez plačila.

SAMOSTALNIK	SPOL	ŠTEVILO	SKLON

15. V naslednjih besednih zvezah podčrtaj pridevnike. Nato napiši vprašalnice zanje in jim določi vrsto.

pisateljeva spominska soba _____

zložna pešpot _____

slikoviti Capkov mlin _____

16. Izberi ustrezno besedo (*pohodnik, zidanica, pešpot, pohod, prijavnina*) in jo vstavi v pravilni obliki.

Iz _____ na pobočju je bilo slišati veselo petje.

Napoleonov _____ na Rusijo se je 1812. leta končal s popolnim polomom.

Si že plačal _____ za tečaj govorništva?

Do vrha vodi samo _____.

Mladi _____ so pot prehodili v petih urah.

17. Podčrtaj stavčne člene.

Vsak udeleženec pohoda bo ob prijavi prejel kontrolni kartonček in čaj.

18. Vstavi vejice in povedim določi S-sestavo.

16-kilometrski pohod po poteh po katerih je nekoč hodil Miško Kranjec se bo začel med 8. in 9. uro z ogledom pisateljeve spominske sobe v rojstni hiši v Veliki Polani.

Ogledali si boste še mumijo vojščaka Hadika branitelja Lendave.

Prijavnina bo za odrasle udeležence 12 evrov otroci pa bodo odšli na pot brez plačila.

19. Naslednje povedi pretvori tako, da zamenjaš podčrtane predloge z ustreznimi vezniki (npr. medtem ko, potem ko, preden). Napiši nove povedi.

Pred pohodom boste prejeli kontrolni kartonček in čaj.

Po ogledu pisateljeve spominske sobe se boste podali na pot proti Lendavi.

Med vzpenjanjem v Lendavske gorice boste uživali v lepem razgledu.

Kaj si naredil?

a) Dvostavčne povedi sem strnil v enostavčne.

b) Enostavčne povedi sem razširil v dvostavčne s _____ odvisnikom.

20. Lastnim imenom iz besedila določi vrsto.

Litija	___	
Miško Kranjec	___	
Čatež	___	
Velika Polana	___	
Lipa	___	A nenaselbinsko zemljepisno lastno ime
Hadik	___	B lastno ime bitja
Lendava	___	C stvarno lastno ime
Črnc	___	Č naselbinsko zemljepisno lastno ime
Lendavske gorice	___	
Pomurska planinska pot	___	
Janez Bošnjak	___	

Katera lastna imena prevladujejo v izhodiščnem besedilu?

Lastna imena bitij./Zemljepisna lastna imena./Stvarna lastna imena.

Zakaj? _____

21. V naslednjih dvobesednih naselbinskih imenih napiši pravilni začetnici.

mala polana	ilirski bistrica	črni vrh
gornji lakoš	dolenje selo	škofja loka
dolga vas	višnja gora	srednja vas
slovenj gradec	stari trg	novo mesto

22. V besedilu postavi velike začetnice.

Lendava, prijazno obcestno mestece v daljnem prekmurju blizu državne meje z madžarsko, je našla svoj prostor na sončni terasi pod lendavskimi goricami, ki pri stari kapelici sv. trojice dosežejo višino 262 metrov nad morjem. Od tod je lep pogled na prostrane ravnine prekmurja, preprežene s potoki, pritekajočimi z goričkega in ravenskega. Kot srebrn trak se med razmetanimi naselji vije reka ledava, ki jo napajajo črnc s črnim potokom in libenco ter kobiljanski potok z bukovniškimi potokom in radmožanskim kanalom. Prvotno naselje se je v davni razvilo v strminah vinskih gor.

23. Podčrtaj pravilni zapis.

Na tem delu Pomurske planinske poti je tudi 162 metrski/162metrski/162-metrski vzpon v Lendavske gorice.

Šestnajst kilometrski/Šestnajst-kilometrski/Šestnajstkilometrski pohod se bo končal v pisateljevi zidnici.

Pisatelj Miško Kranjec (1908–1983)/(1908 – 1983)/(1908-1983) prikazuje Lendavske gorice in življenje tamkajšnjih ljudi v romanu Strici so mi povedali.

Dolga vas je na slovensko madžarski/slovensko-madžarski/slovenskomadžarski meji.

24. Kako krajšamo naslednje besede?

kilometer _____

telefon _____

evro _____